Eduskunnan ympäristövaliokunnalle 28.9.2018

Asia: U 84/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta ympäristöraportointiasetukseksi

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto EU:n ympäristöraportoinnin uudistamisesta

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää ympäristövaliokuntaa lausuntopyynnöstä ja haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin ympäristöraportointia koskeviin asioihin.

Yleisesti voidaan todeta, että ympäristösäädösten toimeenpano on yksi EU:n haasteita. Siksi on erittäin tärkeää, että niiden toimeenpanoa arvioidaan myös seurannan ja raportoinnin keinoin.

Kuten U-kirjeessä todetaan, olemassa olevat raportointivelvoitteet ovat suurelta osin tarkoituksenmukaisia. EU:ssa toteutetussa selvityksessä[1] havaittiin kuitenkin seuraavan tyyppisiä ongelmia raportoinnissa:

- raportointivelvollisuus on olemassa, mutta on epäselvää, mihin kerättyä tietoa käytetään
- kerättyä tietoa ei käytetä koska se on vanhentunutta, huonolaatuista, vääränlaista tai vertailukelvotonta
- raportointijärjestelmät eivät ole yhdenmukaisia
- tehokasta seurantaa ja myös raportointia haittaavat vaihtuvat aikataulut
- raportointia ei ole tehty helpoksi tai se vaikuttaa tarpeettomalta
- raportointiohjeiden mahdollisiin epäselvyyksiin ei löydy vastaajaa, joten raportointi ei kehity
- samat tiedot on raportoitava toistuvasti eri tahoille – ja jopa eri muodoissa, eikä näitä raportointeja voi hoitaa kootusti yhdellä luukulla

Esimerkki E-PRTR-asetuksesta: IEDirektiivilaitosten päästöraportointi. Direktiivin velvoittamat laitokset raportoivat kuukausittain päästönsä Ely-keskusten Vahti-järjestelmään. Tiedot tarkistetaan vuosittain ja ne menevät vuosiraporttina EU:lle. Sieltä tiedot ovat saatavissa seuraavana vuonna. Eli E-PRTR-järjestelmä näyttää suomalaistenkin laitosten päästöt, mutta vuoden viiveellä. Tiedot ovat siis alunperin Vahdissa, ja tietojen koonnos tehdään Suomessa. Suomesta tietoja ei kuitenkaan saa kuin paperilla, ja paperillakin vain erikseen ympäristöministeriöltä pyytämällä. Näitä tietoja on mahdollista käyttää ympäristön kuormituksen seuraamiseen, mutta mitä iloa on nyt arvioida vuoden 2016 alkuvuoden päästöjä?

1 ”Make it work – drafting principles for smarter environmental reporting”, Institute for European Environmental Policy, 22.11.2016, 30 sivua

Suomen luonnonsuojeluliitto – Finnish Association for Nature Conservation
Itälahdenkatu 22 b A, FI-00210 Helsinki, Finland | tel. +358 9 228 224
www.sll.fi | toimisto@sll.fi

Jos siis raportointia halutaan vahvistaa ja parantaa, huomiota kannattaa kiinnittää seuraaviin seikkoihin[2]:

1. on oltava selvää, mihin tarkoitukseen tietoa tarvitaan, esimerkiksi direktiivien noudattamisen ja toimivuuden valvontaan tai yleisölle tiedottamiseen.
2. Minkä tyyppistä tietoa (numeroita, tekstiä, paikkatietoja) em. tarkoitukseen tarvitaan?
3. Mitkä vaatimukset kerättävälle tiedolle asetetaan, jotta se on tehokasta ja täyttää tarkoituksensa?
4. Onko tämä tieto jo jotakin kautta saatavilla tai onko olemassa parempi tapa saada kyseinen tieto?
5. Miten raportoinnista tehdään ”älykästä”? Jos mahdollista, uusia raportointijärjestelmiä kannattaa testata niiden käyttäjillä jo ennen niiden varsinaista julkaisua.
6. Mikä on oikea tarjottavan tiedon taso ja missä siitä säädetään? Yleissääntönä on, ettei tarkkoja raportointiohjeita kannata kirjata lakeihin tai direktiiveihin, koska niiden muuttaminen esim. tekniikan kehittymisen vuoksi on tällöin vaikeaa.

Yllä listattujen tavoitteiden näkyminen raportoinnissa on Luonnonsuojeluliitonkin toive.

U-kirjeessä esitetään, että toistuvien komissiolle koostettavien raporttien sijaan raportointivelvollisella olisi velvoite panna vastaava informaatio julkisesti saataville, josta niin komissio kuin kotimaan tahotkin sen saavat. Ei voi olla miettimättä, voiko tämä johtaa siihen, että komission virkahenkilöiden suorittama valvonta heikkenee, mikä pakottaa kansalaiset ja järjestöt toimimaan viranomaisten sijaisina ilman tarvittavia valtuuksia tai muita voimavaroja?

Helsingissä 27.9.2018

Jouni Nissinen
suojelupäällikkö, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
puheenjohtaja, European Environmental Bureau
Sähköposti: jouni.nissinen@sll.fi
Puh: 040 120 9222

2 Em. Make it work -raportti